

DJELATNOST VINKA ŽGANCA U ODBORU ZA NARODNI ŽIVOT I OBIČAJE JAZU

MIRKO MARKOVIĆ
Etnološki zavod JAZU, Zagreb

Dvije su značajne funkcije koje je V. Žganec obavljao u Odboru za narodni život i običaje JAZU: pročelnik Odjela za izučavanje muzičkog folklora (1948-1955), odnosno voditelj Etnomuzikološke sekcije (1955-1961) - te tajnik navedenog Odbora (1961-1975). U prvom je pored vlastitih istraživanja i skupljanja vokalne folklorne glazbe na taj posao angažirao i nekoliko suradnika, stručnjaka. U drugoj funkciji temeljito je sredio arhivsku folklornu i etnografsku građu Odbora i rasporedio je u tri poveće zbirke: staru, novu i zbirku pjesama.

Prilikom obilježavanja stogodišnjice rođenja zaslužnog hrvatskog etnomuzikologa Vinka Žganca korisno je spomenuti i dio njegove djelatnosti kao člana Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, a napose kao dugogodišnjeg člana njezina Odbora za narodni život i običaje. Žganec je izabran za člana Jugoslavenske akademije 1948. godine. U njezinu sastavu bio je raspoređen u odjel, odnosno razred za filologiju. Međutim, pravu sredinu za rad unutar Akademije našao je u Odboru za narodni život i običaje. Spomenuti Odbor unutar Akademije djeluje od 1888. godine sve do danas. U vrijeme dolaska Žganca u Odbor na njegovu čelu, kao predsjednik, nalazio se poznati hrvatski filolog Dragutin Boranić. Kao renomirani etnomuzikolog, Žganec je u Odboru dobio funkciju pročelnika Odjela za izučavanje muzičkog folklora. Na toj dužnosti ostao je sve do smrti akademika Boranića 1955. godine. Tada je na upražnjeno mjesto predsjednika Odbora izabran akademik Branimir Gušić. U novoj konstituciji Odbora, pod vodstvom novog predsjednika, Žganec je preuzeo položaj voditelja etnomuzikološke sekcije. U tom svojstvu surađivao je u Odboru do 1961. godine. Za sve to vrijeme isticao se ne samo kao marljiv i uspješan etnomuzikolog, već i kao vrlo aktivan voditelj svoje

sekcije. On je u tome vremenu uspio prikupiti nekolicinu vrijednih suradnika, koji su pod njegovim vodstvom radili na prikupljanju i znanstvenoj obradi hrvatskih narodnih pjesama. Na istom poslu najaktivniji je bio upravo Žganec. On je svake godine i po nekoliko puta odlazio u razne krajeve Hrvatske sa ciljem da prikuplja naše folklorno blago, a prije svega napjeve i tekstove naših narodnih pjesmama. Po povratku s takvih putovanja, na sjednicama Odbora čitao je svoje iscrpno napisane izvještaje. Iz tih izvještaja zračila je uvijek Žgančeva neskrivena ljubav prema našoj tradicijskoj kulturi, jer je beskrajno volio svoju zemlju i njezin narod.

Žganec je po naravi bio vrlo tih i skroman čovjek. Nikada nije pokazivao želju za osobnom afirmacijom, no kada se bilo gdje poveo razgovor o našim narodnim pjesmama, u njemu se odmah budio žar istinskog istraživača i znanstvenika. Tada se rado upuštao i u diskusiju. No i tom prilikom ostajao je uvijek odmjeran, znao je saslušati bilo čije mišljenje i tek potom razložio bi svoje. Zbog svojih ljudskih i stručnih vrlina Žganec je među svojim kolegama, članovima Odbora za narodni život i običaje, bio vrlo cijenjen i svaka njegova riječ nailazila je na dužno poštovanje. Kada je 1961. godine dotadašnji tajnik Odbora prof. Ivo Rubić umro, predložio je predsjednik Gušić na taj položaj Vinka Žganca. Tu ponudu Žganec je prihvatio s neskrivenim zadovoljstvom. Očito je želio da u daljnji rad Odbora uložiti svu svoju umnu i radnu energiju. prihativši se odgovorne tajničke funkcije u Odboru, Žganec je počeo sastavljati zapisnike odborskih sjednica, voditi korespondenciju s brojnim suradnicima i brinuti se oko redakcije Zbornika za narodni život i običaje. Uza sve to našao je vremena da obrati pažnju i na rukopisni arhiv Odbora, koji je već u njegovo doba imao opseg od tri velika ormara. U tom arhivu bili su pohranjeni izuzetno vrijedni rukopisi koji su potjecali iz vremena ranijih urednika Zbornika Ivana Milčetića, Tome Marčetića, Antuna Radića i Dragutina Boranića. Žganec je bolje nego itko ranije ocijenio vrijednost toga arhiva i zato se s izuzetnim marom dao na njegovo sređivanje. Imao je za cilj da ga učini pristupačnim za široku javnost, tj. da se s njim mogu koristiti zainteresirani znanstveni radnici. Kada je taj posao uspješno završio, odborski arhiv bio je razvrstan u tri povećane rukopisne zbirke: staru, noviju i zbirku narodnih pjesama. Nakon što su bili dovršeni stručni katalozi, sve tri zbirke postadoše pristupačne našoj javnosti. Kod toga je vrijedno pripomenuti, da je Žganec prilikom pregledavanja odborskog arhiva među zatečenim rukopisima pronašao i takve koji su bili posebno vrijedni ili zanimljivi. On je to svojim znalačkim okom brzo zapazio. Za takve rukopise napisao je kraće predgovore, a iz njih se najbolje vidi kako je imao istančani sluh za sve što je istinski vrijedno i znanstveno objektivno. Neke napomene u takvim predgovorima znao je zabilježiti kratko, jednostavno ali upečatljivo. Tako primjerice u nekima stoji: To se ne smije izgubiti! - ili - Ovaj rukopis je suho zlato! - ili - Ovaj svečan je za posuđivanje izvan Akademije! Sve to pokazuje Žganca ne samo kao znanstvenika koji je znao prikupljati i čuvati već i kritički vrednovati arhivsku građu o hrvatskoj tradicijskoj kulturi. Pritom se ne može zaobići ni njegov vrlo bogat i obiman publicistički rad. U Zborniku za narodni život i običaje kao i među ostalim Akademijinim izdanjima ima lijep broj njegovih priloga pa i čitavih omašnih knjiga. Na položaju tajnika Odbora Žganec je ostao sve do 1975. godine. Tad je, nakon smrti akademika Gušića, kao najstariji

odborski član izabran za njegova predsjednika. Na toj dužnosti nije ostao dugo, jer je već krajem 1976. godine preminuo.

Kada evociramo uspomenu na akademika Vinka Žganca povodom stogodišnjice njegova rođenja, potrebno je uočiti da je njegov rad u sastavu Jugoslavenske akademije bio dugotrajan, bogat sadržajem te ispunjen višestrukim rezultatima. U toj sredini davao je on očito svoje najuspješnije radove. Osim toga, u toj sredini dolazile su do punog izražaja i njegove organizatorske sposobnosti aktiviranja mladih kadrova oko izučavanja naše tradicijske kulture. Iz zapisnika odborskih sjednica, tijekom gotovo tri desetljeća, može se pratiti da je on bio um, duša i srce u izučavanju hrvatske folkloristike. Zato na kraju ovoga kratkog osvrtu mislim da mogu slobodno reći da je Žganec kapitalan dio svoga životnog opusa dao upravo u radu u Akademiji. U toj sredini sagorijevao je on kao istinski znanstvenik, istraživač, organizator i mentor hrvatske etnomuzikologije. Zbog toga njegovo ime ostaje trajno uklesano u temeljima naše Akademije.

THE WORK OF THE ACADEMICIAN, VINKO ŽGANEC, ON THE COMMITTEE ON TRADITIONAL LIFE AND CUSTOMS OF THE YUGOSLAVIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS

SUMMARY

Vinko Žganec became a member of the Committee on Traditional Life and Customs of the Yugoslavian Academy of Sciences and Arts (JAZU) in 1948, when it was headed by the academician D. Boranić. He immediately gained attention in the Academy in his role as chief of the section for musical folklore. He continued in this position until Boranić's death in 1955. When Branimir Gušić replaced Boranić as head of the Committee and expanded its work to cover more contemporary activities than formerly, Žganec was entrusted with heading the ethnomusicological section. He remained at this post until the Spring of 1961, when Professor Ivo Rubić, who had been Secretary of the Committee, died.

This post of Secretary was then given to Žganec. Taking up his new duties, Žganec set in to carrying them out with his proverbial enthusiasm. He at once commenced fundamental classification of the Committee's extensively large archives in manuscript form, which dated from the 19th century. He divided the entire manuscript archives into three large collections: the old and new collections, and the collection of folk songs. He arranged the notation of all items in the collections mentioned and had them catalogued in keeping with modern archival methods; they were thus subsequently available for scientific research work. Apart from that, Žganec personally examined all the manuscripts, adding remarks to many of them, which were very valuable when